

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Capvt IV. De fœnore nautico & terreno. Item de olla fortunæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

num. 4, vers. secundò & vers. tertio. Et sic text. in c. 1, nuali cap. 17, num. 227, cum seq. Binsfeld. in d. cap. in circuitate quasi. 3, & 4, hoc tit.

CAPVT IV.

De fœnore nautico & terreno. Item de olla fortuna.

SUMMARI A.

1. 2. Virum creditor possit pacisci fœnus nauticum vel terrenum.
3. Ratio decidendi quod non.
4. De pacto siue conventionione asscurationis.
5. Interpretatio c. fin. h. t.
6. Fœnus nauticum non planè sublatum esse per ius Canonicum.
7. Fideiussor an possit pacisci mercedem cum debitore principali.
8. De olla fortuna, quam Itali vocant Lotto.
9. Usus aliarum quare prohibitus.
10. Explicatio c. Per vestras sup. De donat. inter virum & urorem.

Quæsitum est, an creditor stipulari vel pacisci possit ultra sortem sibi solvi, quòd periculum mutuatæ pecuniæ & per mare traicendæ in se suscipiat? Et posse constat ex concessione juris civilis, toto tit. D. & C. De nautico fœnore. Eadem est quæstio & responsio de mercibus ex mutua pecunia comparatis, si vel hæ periculo creditoris transuehantur, & eo nomine additamentum constitutum sit inter creditorem & debitorem, l. 1, in fine D. d. tit. Quod additamentum, nauticæ usuræ vel fœnus nauticum appellatur. Idem juris est de mutua pecunia periculo creditoris transferenda per loca insidiolâ, quod terrestre vel terrenum fœnus dicitur. Periculum autem hic intellige, quod fortuito casu contingit, non culpâ debitoris, l. 5, C. De naut. fœnore.

Sed illud magis quæsitum est, An illud additamentum licet jure civili permissum, ut jam dictum est, de jure Canonico subsistat, propter sententiam Christi, Mutuum date, nihil inde sperantes, Lucæ 6, quod repetitur in cap. Consuluit 0, hoc tit. Et text. in can. 1, cum seqq. xiv. quasi. 5, Difficultatem movet, quòd propter dubium eventum additamenta à factis Canonibus in mutuo permissa sint, cap. fin. § 1, hoc tit. cujus memini sup. cap. prox. qui eventus dubius in fœnore nautico potissimum spectatur, sicut & in terreno. At rectius

contrarium obtinuit in d. cap. fin. in princ. quòd utroque casu tam in nautico quam in terreno fœnore, jure Canonum usura committatur, & consequenter fœnus hoc interdictum sit. Verba d. cap. fin. hic placet repetere: Naviganti vel cunri ad nundinas certam mutuans pecunie quantitatem pro eo, quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est censendus. Et ratio est, quòd debitor ratione mutui obligetur ad aliquid pretio æstimabile præstandum creditori, contra dictam sententiam Christi. Et jura antiè allegata.

Nec movet dubius cursus navis, vel pericula latronum itineribus insipientium; quia hæc extrarem sunt. At in mercibus venalibus, quæ quia quodammodò naturâ suâ quotidie æstimationem suam mutant, nunc accrescendo, nunc decrescendo, ac proinde tempore solutionis creditori vel debitori, emolumento vel damno sunt, idcirco additamentum ultra sortem, propter hunc incertum eventum, sustinetur ex d. c. fin. § 1.

Ceterum hic contenditur, an hæc conventio, quam vulgò Asscurationem vocamus, indistinctè prohibita sit ex d. cap. fin. in princ. Et passim obtrinit, eam non prohiberi, ubi prospectu solius asscurationis interposita est, ut videre est apud Petr. Binsfeld. in d. cap. fin. De usuris, Did. Covarr. lib. 3, Variar. resol. c. 2, num. 5, & apud Sylvestrum in Summa V. negotium num. 4.

† Ideoque d. cap. fin. sententia à nobis altius expendenda est. Et quidem video hoc cap. variè accipi, Primò, quòd ejus decisio eâ specie loquatur, ubi periculum verisimile non apparet, sed solummodò obtenditur, ut hoc quæsitio colore creditor aliquid lucri caperet. Verùm hanc interpretationem meritò reicit Covarr. d. num. 5, vers. primum equidem, ex eo, quòd maxima immincant navigantibus pericula, & res, quæ per mare transuehantur, pluribus incommodis subjaceant, ut disertè meminit idem textus in V. periculum. Altera interpretatio est, quando pretium periculi suscepti injustum est, hoc est, excedit ejus æstimationem, non si adæquet. Quam interpretationem Covarr. tribuit Hadriano, eamque similiter im-

probat, sed minimè urgentibus rationibus. Interim non convenit ei d. *scap. fin. in pr.* cum merà conjecturà nitatur. Tertia interpretatio, eaque verior videtur, quòd decisio ejusdem *cap. fin. in pr.* tunc locum habeat, ubi naviganti seu eunti ad mundinas eà lege & non aliter mutuatur pecunia, quàm ut & simul periculum ejus creditor in se suscipiat lucralitè ejus causà. Quippe hæc conventio usuraria est, principaliter & immediatè proveniens ratione mutui; non verò, si liberè id fiat, debitorque sponte cum creditore conveniat de periculo mutuatae pecuniae in se recipiendo, certà in id mercede constitutà, quo casu licitam esse eam conventionem asserunt, Florent. Conradus, Joan. Major, Sylvester, Cajetanus, alique Theologi, ut testatur Vid. Covarr. d. num. 5, vers. secundò textus, quos & ipse Covarr. ibidem sequitur. Idem probat. Navar. in *Manuali cap. 17, num. 12.* dum hic vult, mutuante ei, qui ex Hispaniis in Flandriam proficiscitur, pacto interposito a securatoris, iustoque licet pretio, peccare contra *cap. Naviganti, quod est d. cap. fin. de quo hactenus disputamus*: fecus verò, si liberè id liceat, & postea convenerit de pretio a securatoris, quia id non ex mutuo (inquit) sed ex asecuratione luatur; confirmatque id auctoritatibus Cajetani, Joan. Majoris, & S. Antonini. Quæ eadem retinenda sunt in mercibus ex pecunia mutua comparatis, si ve ex per mare si ve per terram itinere periculo transferantur; cum eadem subsistat ratio, ergò & idem jus, vulg. l. *Illud 32, D. Ad L. Aquiliam.*

Sed quid si merces non ex mutuo, sed aliunde sint comparatae? Puto eamdem conventionem valere, dummodò iusta sit suscepti periculi aestimatio, Covarr. d. num. 3, in fine.

6 Ex quibus consequens est, nauticum fœnus si ve usuras nauticas a jure civili permittas, non sublatas esse per jus Canonicum, eo modo, quo jam explicavimus.

7 Unde & facitè solvitur hæc quaestio, An fidejussor possit pacisci si ve stipulari à debitorum mercedem aliquam pro ipsa fidejussione? Et certius est, posse ratione periculi, quod ipsi imminet: cum forsan pro ipso debitor cogatur solvere, ut passim accidit: ac proinde iustum boni viri arbitrio pretium propter periculum potest pacisci & recipere. Et probat text. in l. *Hoc jure 19, §. Labeo D. De donationibus* & in l. *Si remunerandi 6, §. Marcius D. Mandati*, & per eodem textus Covarr. *Variar. resol. lib. 3, cap. 2, num. 6*, ubi & communem hanc opinionem esse testatur. dum tamen ex qualitate & conditione debitoris

subsit periculum; alioquin si certa sit debitoris solutio, non putat hoc pactum licitum esse tamquam ficto & simulato periculo initum in fraudem usurarum. Nam ut creditor pro officio mutui nihil potest exigere à debitorum; sic nec fidejusso pro officio fidejussionis; imò multò minus, quia hic minus officii impendit. *Videlatius Covarr.*

Occurrit hic alia quaestio mora à Petro Binsfeldio in d. *cap. fin. de olla fortunæ*. Quando scilicet, à pluribus collata pecunià, sedula singulorum nomine inscripta in communem ollam vel aliud vas coniciuntur, & deinde sigillatim expromuntur eà spe, ut, cui fors obtigerit, cedat ei lucro res quaedam magni pretii. Hic igitur quaestio est, an ea collatio pecuniarum iusta sit sub spe lucris? Primò à fronte videtur, eam jure defendi non posse: ideo quòd assimiletur lusui alearum, quidam natus est, l. *fin. C. De religiosis & sumpt. suo. & toto tit. D. De aleatoribus*. Deinde nulla est a qualitas inter pecuniam collatam & lucrum, quòd ex olla capitur. At verò contractus æquales utrimque esse convenit, ut iustitia commutativa in commerciis hominum conferretur. Quibus tamen non obstantibus, recte apud plerasque nationes receptus est usus ollæ. Nam si per se turpis esset, potissimum ex eo eveniret, quòd restora ex dubio eventu penderet. At dubius eventus non facit rem illicitam, quæ alioquin per se licita est, ut antè comprobavimus. Et rectè faciunt, qui hunc contractum revocant ad contractum emptionis & venditionis, in quo spei lucrosa emptio permittitur, veluti in jactu retis, in tractu avium, l. *Nec emptio 8, §. aliquando tamen D. De contrah. empti* & l. *Si jactum retis 12, D. De action. empti*. Nam & harum rerum veram esse emptionem satis ostendunt ea, quæ perficiunt emptionis contractum, videlicet, pretium, merx si ve res, quæ venit, & consensus, d. l. *Nec emptio, cum l. seq.* Pretium, est pecunia, quæ confertur; merx, spes fortunati eventus; consensus, ipsa conventio, expressa vel tacita, quæ inter conferentem & ollarium, id est, ollæ hujus auctorem, intercedit.

Neque impedit, quòd de usu alearum antè dictum est; cum in eo longè alia ratio subsistat, curis à jure singulariter interdictus sit, nempe quòd in eo committantur blasphemiae, diu noctuque exerceatur, & lusores rebus suis facitè exuantur, d. l. *fin.* Et quòd ad inæqualitatem attinet, ea nihil officit huic contractui, cum eam non metiamur ex pecunia collata cum lucro, quòd inde forte

prove-

provenit, sed cum ipsa spe lucri, quæ cum omnino dubia sit, sustinetur instar emptionis jactus reus, vel tractus avium.

10. Restat postremò textus in *cap. Per vestras 7, vers. cum autem sup. De donat. inter virum & uxorem*. qui hic explicandus est, eo quòd à crimine usurarum vix excusari posse videatur. Verba textus prius audiamus: *Cum ergò possit ei modicum credi dotis, cui creditum est corpus uxoris. mandamus, quatenus dotem assignari faciat ei eadem sub ea, quam potest, cautione prestare, vel alicui mercatori committi, ut de parte honesti lucri dictas vir onera possit matrimonii sustentare. Similis verò text. est in l. Si cum dotem 22, §. fin autem in savissimo D. Solutio matrim. Hoc igitur scriptum valde torquet Dd. nostros, quomodo tradi possit mercatori dos cum participatione lucri, manente nihilominus eà salvà: Quare sunt, qui id singulari jure statutum existimant, in favorem dotis. Sed malè, cum ne quidem pro redimendis captivis fœnerari permissum sit, *cap. Super eo 4, hoc tit. Glof. verò in verb. honesti lucri*, interpretatur honestum lucrum, quod sine fœnore ex societate vel alio honesto commercio quæritur. Idem Hostien. Joan. Andr. & Panorm. *ibid.* Sed tunc alia quæstio exurgit, quòdnam honestum lucrum ex societate accipiendum sit. Hoc nimirum, ut maritus pecuniam dotalem conferat & mercator operas suas; & tamen utrique communelucrum sit, vel pro parte. Idem est, & si ipse mercator pecuniam quoque suam in eandem societatem conferat unà cum operis suis. Nam utroque casu honestum lucrum est, *tit. Inst. De societate in pr. & seq. §. l. Si non fuerit 29, D. Pro socio*. At si ita inita fuerit societas, ut solus maritus lucrum capiat, & mercator non nisi damnum sentiat, improbata & non nisi leonina societas esset, *d. l. Si non fuerint §. Aristo*. Idem existimat Panorm. *n. d. cap. Per tuas num. 8*, eà specie, quæ quis depo-*

neus apud mercatorem pecuniam paciscitur eam sibi salvam fore, ut tamen de lucro ejus participet. Nam & hoc illicitum pactum est; cum fieri possit, ut mercator præter operas & impensas suas amissas, ad refarciendam dotem, si qua ex parte læsa est, conveniatur. Neque obstat textus in *d. c. Per vestras*, quia licet is dotem marito consignandam esse jubeat, si cavere possit dotem salvam fore, vel saltem tradendam mercatori, cum spe alicujus lucri honesti; non tamen addit textus, id fieri oportere, salvà manente dote. Nam idem non repetit in mercatore, quod antea in marito, sicut rectè quoque animadvertit Panormit *ibid. num. 8*, Tamen si ab hac interpretatione dissentiat Navarrus in *Manuali c. 17, num. 256, cum seqq.* dum vult, non aliam fuisse mentem Innocentii III. in *d. cap. Per vestras*, quàm ut dos integra & salva apud mercatorem maneret. Nam ob id mandat eam à marito auferri, ne si simul ad lucrum & ad damnum dos mercatori credatur, ea periculo amissionis subjiciatur. Addit præterea, Innocentium voluisse, ut certa aliqua lucri pars spectaret ad maritum pro matrimonii oneribus sustinendis. Sed cum iniquum sit, eà saltem specie, quæ mercator operas & impensas suas perdit, salva nihilominus dote; putat Navar. id non aliter posse fieri, quàm cum pacto assurationis, & lucri incerti pro certo redemptione, vel ut v. g. si pro duodecim, quæ alioqui verisimiliter ex commercio pecuniæ sperabantur, quatuor certò promittantur. De assurationis pacto id facile crediderim, item de lucro certo pro remissione magni & verisimilis lucri, ex iis, quæ antè dicta sunt. At neutrum convenit textui in *d. c. Per vestras*, qui simpliciter vult debere consignari dotem mercatori, in eum finem, ut partem honesti lucri inde maritus percipiat. Itaque prior sententia magis accommodata est *d. c. Per vestras*.

CAPUT V.

De usu pignoris & pacto antichreses.

In Cap. 1. c. Quoniam non solum 2. & c. Conquestus 8.

SUMMARI A.

1. *Fructus rei pignorate in diminutionem sortis referendos esse.*
2. *Facti species.*
3. *Ratio decisionis.*
4. *Furti crimine obstringitur creditor re mobili pignorate utens.*
5. *An & si re immobili utatur?*
6. *Fructus pignoris quomodo in compensationem veniant.*
7. *Fru-*

Lll 2

7. Fru-